

כ ברתא שם ליד.
ודין גליגת הקרי
בסיקן תצט ל מומא
דמחאל שם יא
וכמחש רבנן ירחם.
דב אדא בר אבהו
להוסיף על הבני
שמחאל בא דאמל

כִּי־אֵם וַתִּקְרָעוּ בַּעֲיֵט; וַיֹּאמֶר נָלִי וַיִּכְּלוּ לְבַשְׁלֵם וְלָתֵת מִלֶּחֶם לְחֹרֶף
הַמַּהֲבָה שֶׁבִּשְׂלֵא אֹרֶחַ, כִּדָּן שֶׁשָּׁמַר טַעַם הַהַסּוּר מִשִּׁמּוֹ עַד הַמַּעֲבֹד
וְהָ אִין שֶׁיֵּץ בַּתְּכִלִּיל שֶׁפֻּתָן הַמִּלֵּחַ לְחֹרֶף הַמַּיִם. וַיִּשֶׁשׁ כְּתֹב שֶׁמִּנְהַג
לֵאמֹר לִיתֵּת חֶפְזוֹ שֶׁשָּׁמַר טַעַם, עִשׂ וַהֲמִי' תִּחְלָה לְבַשְׁקֵם
שֶׁשׁ וְרֵאז הַסּוּר שֶׁיִּסְרִחַ מִקֵּר לְהַחֲיוֹת וְלִמְלֵחַ אֶפְלוֹ אֶחָד אֲכִילֵה

בבות מרר, וביים כל מה דאפשר לעשות שלא, הא, כעבדא דחל
לשה, ושבח-דמקב ח"ב פ"ז כו: (ט) מע"ט. השנים, רשכרא טפי
טעלי כשאין שוקה כבלות, אכל דגנים וש חלוק ריש ממים
דמקלקלים, אם שוהין כמלה או מרר לטחון דייט אף אם
דמקורן בעי"ט, ומינים דטפי טעלי משוהין במלחם לא יתקלם

מִשְׁנֵה בְּרוּרָה

וְאָמַרְכֶּם מָה אֵפְסוֹר וְצִוִּיתִי עִינִי קָצֵת: * אֶת־עַלְפִי שִׁקְרָה אֶפְשֶׁר וְכִי־
מִשְׁמַע מִלְשׁוֹן זֶה וְכִלְיָשׁוֹן מִשְׁפָּטִים בְּיוֹם־טוֹב בְּרָדִיא מִקֶּדֶר לִמְלֶכֶת וְאֶף עַל־
יְדֵי הַעֲבִיטָה לְכָל הַבָּשָׂר. וְעַתָּה בְּמִן־אֲבִיבֵם בָּשָׂם תְּרוֹמַת־הַדָּשָׁן שֶׁמֶעַד
דְּרוֹמָא אִם לָשֹׂם בְּיוֹם רֵאשִׁון שֶׁל יוֹם־טוֹב דִּתְקַלְקַל אִם יִמָּנֵן עַד יוֹם
שְׁלִישִׁי, אוּ שִׁיחַל יוֹם־טוֹב שְׁנֵי עָרֵב־שָׁבַת, שִׁתְקַלְקַל אִם יִמָּנֵן עַד יוֹם
רֵאשִׁון, הֵא אִם הֵל יוֹם־טוֹב שְׁנֵי בָחַל וְנִשְׁחַט בּוֹ אֶסֶד לְמַלֵּחַ עֲלֵי־יְדֵי הַעֲבִיטָה,
כִּי יִכּוֹל לְהַמְכִּין מִלְּמַלֵּחַ עַד מִקֶּדֶר וְטוֹב יִתֵּן לַמִּשְׁכָּן. וְהֵנָּה רֵאשִׁית הַתְּגִינִי
וְהַתְּגִינִים אֲשֶׁר שֶׁחֲשִׁימֵי יוֹם הוּא, הַמִּתְּרֵן מֵאֲחָד בְּטָאֵס מִקְרָבֵי שְׁמֹנֶטֶס מִסְבֵּן
רֵסֵתֵי־אֶדָם שֶׁל תְּרוֹמַת־הַדָּשָׁן וְעִבְיָא דְּמִדְבָּרֵי הַרְבִּי"שׁ סִימָן תַּד מִכַּח שֶׁלֹּא עָרְבִירֵי,

יר (ג) אחת, בגוף שיש פאן שלש חתיכות, נציחם זו אצל זו, ויחם מלח מלא חפזי כרי שצור מליחה של כל תהליכית חורה עליהם
 בכת-אחת: (כב) אף-על-פי שאינו צריך, ליום-טוב אלא אחת, והטעם, שטרת (מ) אחר הוא טורח לכל הבשר, שהרי מולחן ביחד,
 (כס) ואף-על-פי שהוא מוסיף קצת טרמא, (ס) שהרי צריך להסדף כל חתיכה בחתיכה בפי עצמה כדי למלחם בפי השני, מכל מקום פינן
 המן החורה אין צבור באכלין, כמו שבמבנה לפי בסימן שכא"ל, הקלו חכמים למלח בכת-אחת (כ) אם חושש שמא יסדים הבשר:
 (כג) ויש אומרים דלא שרי להצרים וכו', הלשון מגמגם, דלא נזכר הצרמה כלל בדברי המסבר, וכתבו הרבה (כח) מפרשים שהסר
 פאן בדברי המסבר, וכן צריך לומר: והמר להצרים ולמלח חתיכה ואחר-כך לטל אחרת ולומר יצוה אני ורצה, ורצה לומר, דאפלו
 פשאנו מולח בכת-אחת יש ספקה, דהניו עליה הצרמה, שאימר (כט) יבוא האחרת אני ורצה עכשו, והמירו לו דבר זה, (ל) כדי שלא
 ימנע מלהשטח אם ירד שלא יחירו לו למלח כל הבשר ואפי' למקרה ויש שכתבו, דאפלו נשתח (לא) מערב-ביום-טוב, נמי מותר למלח פלן
 ביום-טוב עליה הצרמה. וצל זה הגיה רמ"א ויש אומרים דלא שרי להצרים וכו' (כד) רק קרם אכילה וכו', דבאמת צריך לאכל
 אז אינה חתיכה, אבל אם כבר אכל (לג) ואין בדעתו לאכל עוד יותר היום, אסור להצרים ולמלח אף-על-פי שיבשל ויטעם מעט, פינן
 שאינו טורח רק כדי להחיר לו מליחת שאר החתיכות, וכעין שנתבאר לקמן בסימן תקנ סעיף א"ל, עין שם, ואפלו אם ירצה למלח כל
 החתיכות ביחד נמי (לג) אסור בגוף זה, דלא שפך בזה לומר טרמא אחת לכלם, שהרי גם לאחת אינו צריך באמת, והספימו
 (לד) האחרונים, דכל זה בשאינו ידוע לו בנדאי שצריכים אם לא ימלטו, אבל בידוע לו בנדאי, מותר למלחו אפלו אחר אכילה (לז) ואפלו
 בזה אחר זה עליהי ששירים על כל חתיכה לומר ימנע אכל היום, וצריך שיאכל בזה מאחת מהן, (ט) ואפלו זה לא התירו אלא
 בפשטת ביום-טוב, כדי שלא ימנע על לתבא מלשטח, אבל בפשטת מערב-ביום-טוב, פינן שהיה יכול למלח מערב-ביום-טוב אסור
 למלח בפי שאינו צריך לו ביום-טוב, אלא-אם-כן מולחו קדם אכילה, וימחר למלח וכו', וזה לומר, שפשוטלחו (י) לתכשירו
 להוציא נמו וימשעם, דאם היה מולח מערב-ביום-טוב היה צריך אחר הדעה שניה למלח בזה פסע שני ולהשהותו בקלח עד למחר
 (דאם לא-כן היה מקלקל), ודבר דודע הוא כשהבשר שובה הרבה במלח מפני טעם, למיכך מותר למלח הבשר שרצה לאכלו כל
 ביום"ל, (לח) ואפן מותר למלח שאני הבשר פינן שהוא בכת-אחת או עליה הצרמה, וכו' (ל), אבל אם כבר מלחו והוזה משהם דם,
 (לט) אסור למלחו פעם שנית ביום-טוב כדי שלא יפסיד, (מ) ואפלו בשחיתת קדם אכילה, שהרי אין דרך למלח בשר בשעת בשולו,
 ואחרת, מדיחין אותו ממלחו בשעת בשולו, ואם-כן מובקא מלחא שפוטל רק לממן הבשר ולכן אסור, אמנם (מא) כליל יום-טוב
 שני מותר לחז ולמלחו עליהי ששירים על כל חתיכה לומר ימנע אכל למחר, וכן נעשה, שיאכל מהן מעט למחר: (כו) אף-על-פי

ואפילו בחיבה בדבר שאינו מתקין שהוא רק מדרבנן, גסרין בודאי לא החזירו משום אכילת נפש, שחור אפילו קלאהר של אכילת נפש לא חתר רק מלישה ואולי ירדו, וכלישהו שער לים קלאכות שאין חלוק בהן בין שבת לימים טוב ואפילו שבועות שלשון, כמו שפסק הפת"י יוסף בריש סימן תצה: (סא) ביהמ"איר: (כב) מנא אבתים: (כג) מאירי בפרוש ראשון, וכן משמע מ"א"ש להספין: (כד) נ"ש"י: (כה) ר"א"ש: (כו) לריון דפסקין בן למשעה, ענין ביהודה דעה סימן סט: (כז) מאמר מרדכי ות"י: (כח) באר הגולה ועתיד שבת וישי חרש, וכן משמע מהנ"ל וישי דאף להמחבר שרי עליהי חצרות, וכן חלביש מקל בהנחמה, בלא מקנא אבתים דעה לומר והנחמה דיעל דקמא לא חתר כלל לקלא: (כט) שנה הבשר ערב עלי לאכילת חיים, וחזון ומוצל עד שמואל כל הבשר שיש לו: (ל) נ"ש"י בפר' י: (לא) פרי חרש ותמר משה ותגרוי ותמר אדם, והכית ואלתה רבה התמירו בה, ואלתה רבה הפליג עוד יותר, ודאפלו ביהמ"איר אין להקל לשששט מערכי ימים טוב: (לב) דמה שכתב בשלשן צורו (שחית' לאו דוקא, וכן פסק ביהמ"איר: (לג) מנא אבתים וישי חרש ותמר משה: (לד) מקנא אבתים ואלתה רבה וישי: (לה) מנא אבתים וישי: (לו) שם: (לז) מנא אבתים: (לח) הנה לרשע אבותים מקטילין בה לשל כאז לא, ענין שם: (לט) מנא אבתים וישי: (מ) וישי ודוקא בשבת, אבל בלי ימים טוב חתר לקלאו שרי יתקלאו אדם דעול לאכילת מן ערב לקלא מן ערב, כמנא אבתים שם: (מא) אבל ביהמ"איר שני בשחית' אסור למלא עליהי העקמה זו, שחור הבשר שרואה לאכל יבשלש עז ואין צורך מלישה, כל זה מובא במגן אבתים (מב):

הלכות יום טוב סימן תק תקא

ביאורים ומוספים

וכשצולמים בשר מפסידים כמעט את כולו, והוסיף המשגיב בשם השערי תשובה, שלכן צריך לומר שכל דינו של המגיא הוא רק ליחיד בביתו, אבל בקצב המותר לאחרים, שבדאי יהיה לו הפסד אם לא ידח, או אפילו ביחיד שיש לו אווונות פטומות שיעקרו הוא בשביל השומן שמתכלה על ידי צליה, מודה המגיא שמותר להדיח על ידי נכרי,

ומה שאסר המגיא להדיח על ידי נכרי רק מחמת שאין לו הפסד, הוא על פי שיטתו לעיל (סי' שו ס"ק ז) שמותר לתור לנכרי לעשות שבות במקום הפסד גדול, ולכן [דעת השערי תשובה בדעת המגיא] במקרים המובאים לעיל שיש בהם הפסד גדול, מותר לומר לנכרי שידח את הבשר, שהרי אין בזה אלא שבות מדרבנן, אמנם המשגיב לעיל (שם ס"ק כב) ובשעה"צ שם (ס"ק כד) הביא את דעת הא"ר שאין להקל באמירה לנכרי שיעשה שבות אף במקום הפסד גדול, אלא רק במקום צער הגוף [או צורך מצוה או מקצת חול].

ולעיל (במשגיב שם) הבאנו שבכמה מקומות כתם המשגיב כדעת המגיא [והערך השלחן (סי' שו ס"ק יח) כתב שכן הוא מנהג העולם].

(28) טעם המתירים מבואר בדברי הא"ר (סי' שח ס"ק ע), שיש להשוות את הדחת הבשר למובא בשו"ע לעיל (סי' שכא ס"א) שמותר להשקות ירקות תלושים כדי שלא יכמוש, אף על פי שאינו עתיד לאוכלם בשבת, וכך גם בענין הבשר מותר להדיחו כדי שלא יתיבש ויבלע את הדם, אפילו כשאנו חפץ לאוכלו בשבת [והמגיא בתוך דבריו מבא את ההיתור של השקיות הידיקות, אך מחלק בין הדברים מכמה טעמים].

ואף שלענין נטילת השומן הצף על פני החלב [באופן שאין בזה משום בורר, דהיינו כשנטל קצת חלב עם השומן או מניח קצת שומן עם החלב], כתב לעיל (סי' שש ס"ק טב) שאם נוטלו רק משום שחושש שיפסד ויתקלקל החלב אם ישאר עליו השומן, אסור לעשות כן על ידי ישראל, משום שהדיחו כמכין משבת לחול, ורק על ידי נכרי מותר משום שבות דשבות במקום פסידא, ביאר הגר"ש איערבך (ששי"כ פכ"ה הע' רטו) שדוקא הפרדת השומן מן החלב אסורה משום שהיא כעין תיקון בגוף הדבר, ואסור לעשות כן לצורך חול אף כשראו לאכילה עתה, מה שאין כן הדחת הבשר שאינה אלא המשך המצב הקיים כדי שיהיה ראוי למליחה אחר כך [וכענין זה כתב השואל בשו"ת נדע ביהודה (מהדו"ת אורח סי' צב) שהדחת הבשר כדי שלא יאסר מחמת הדם אינה נחשבת תיקון, כיון שאינה אלא שמירה על המצב הקיים], ולכן במקום שאין נכרי בנמצא מותרת היא אף על ידי ישראל.

[ביה"ד"ה וטוב]

אכל לא כבשר-שור, ולא חצי לטלטלה⁽²⁹⁾ וכו', דבשר חי של שור גסרן חצי לטלטלה משום דחצי לאומצא⁽³⁰⁾ וכו', דסנינו נק לקדים תמיד מלשעלה⁽³¹⁾.

(29) מבואר מדבריו שטעם האיסור הוא שכיון שאי אפשר לבשל ולאכול הדיחו מוקצה, וכיון שאסור לטלטל אסור להדיחו. אמנם, במשגיב לעיל (סי' שכא ס"ק בא) כתב שטעם האיסור הוא שכיון שאין רוצה לאוכלו היום וגם אין דרך לאוכלו חי, ניכר שההדחה היא לצורך חול, וכן כתב המחצה"ש (בסימן זה על המגיא ס"ק יג), שהמגיא לעיל (סי' שכא ס"ק ז) פירש שאף על גב שחזי לאומצא, מ"מ כיון שאין דרך בני אדם לאכול בשר חי, מוכח הדבר שעושה כן לצורך חול [אכן במגיא שם יש כמה טעמים לאסור, והביה"ד כתב על טעם זה של המגיא שהוא הטעם העיקרי].

(30) ובמשגיב לעיל (סי' שח ס"ק קכד) הביא את מחלוקתם של האחרונים בזה, והסיק שאף שהרבה אחרונים העתיקו את דברי המשך במילואים עמוד 57

[משגיב ס"ק נח]

אינו מפיג טעם פלג נהנה לו לנקר מן הבשר-טוב⁽²¹⁾.

(21) אבל כשעושה על ידי שניו מותר, וכמו שכתב הרמ"א לעיל (סי' תצה ס"א) שאף שאסור לעשות ביום טוב מלאכת אוכל נפש שיכול היה לעשותה מערב יום טוב, מ"מ אם עושה בשינוי, מותר לעשותה ביום טוב.

[משגיב ס"ק נט]

משום דנקר ליקא שום למא דמלאכה⁽²²⁾ וכו', ונקל אחרים דאי אפשר לנקר היטב על-ידי שניו, יש להקמיר שלא לנקר אס נשחט מן הבשר-טוב⁽²³⁾ וכו', דמבאר ביהודה"צ סימן סט קצ"ח יב⁽²⁴⁾ וכו', אינו עושה מעשה רק ששופך עליו מים⁽²⁵⁾ וכו', אכל דשבת דאי אפשר לבשל ולאכל, אסור⁽²⁶⁾ וכו', דעל-ידי עפ"ם בודאי יש להקל להדיח⁽²⁷⁾, ואם אי אפשר על-ידי עפ"ם מותר גם על-ידי ישראל⁽²⁸⁾.

(22) ובטעם הדבר שאין ניקור הבשר נחשב כמלאכת בורר, והרי מפריד את החלב האסור באכילה מזהבשר המותר באכילה, כתבו המגיא (סי' יב) והפרי חדש שהכל נחשב כמין אחד [החלב והבשר] אלא שהתורה אסרה את החלב באכילה, ואין איסור בורר אלא בהפרדת שני מינים זה מזה, או בהפרדת פסולת מותר אוכל שהם כשני מינים [ראה בביי ובמגיא שהאריכו עוד בביאור ענין זה].

[וכן כתב המגיא (סי' תכו ס"ק ה) לענין מוקד קמח שנרטב במים מותר קמח שלא נרטב, שאין בזה משום מלאכת מוקד, כיון שאין הקמח שנרטב נחשב פסולת, וכתב המנחת חינוך (מוסף השבת בורר אות ו ובקומץ המנחה שם) שסברא זו כבר מובאת בר"ן (שבת קמד, ב), והביא הגר"ש איערבך (ששי"כ פ"ג הע' עט) שנחלקו בזה הראשונים והאחרונים, ולכן יש להחמיר. מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (הלכות שבת בשבת פ"ט הע' 162) שאין בכך איסור, דעת הגר"ן קרליץ (איל משולש בורר פ"ג הע' לד) שלברור את האסור באכילה נחשב בורר מדרבנן].

(23) ומה שמחמירים בחלק אחרים יותר משאר חלקים שבהם כתב המשגיב לעיל שאם אי אפשר לו לשנות מותר אפילו בלא שינוי, כתב הרכי משה (אות ג, ראה גם ט"ז ס"ק ד) שבניקור האחרונים יש טורח רב, ולכן יש להחמיר בהם.

(24) שם מבואר, שכל בשר ששהה ג' ימים מעת לעת בלא מליחה, מתיבש דמו בתוכו ושוב אינו יוצא על ידי מליחה, ולכן אין לאוכלו מבושל אלא צלי [שאו האש שואבת את דמו].

(25) ואף שלגבי הדחת כלים בשבת, כתב השו"ע לעיל (סי' שכא ס"ח) שאסור להדיחם כשאין זה לצורך היום, ביאר המגיא (סי' יג) ששם אין די בשפיכת מים בלבד אלא צריך גם להדיח את הכלים בדינו, והוסיף המחצה"ש, שאף שגם לענין הדחת הבשר כדי שלא יאסר כשישהה ג' ימים אין הדחת המים לבדה מספקת, אלא יש להשהותו במים בערך חצי שעה [וכמבואר בשו"ע (ירד סי' סט ס"ג)]. ראה ט"ז שם ס"ק לד וביאר הגר"א ס"ק נב, וראה שו"ע שם (סי' א), מ"מ שהיה זה נעשית ממילא, ומה שהארם עושה אינו אלא הדחת מים בלבד, מה שאין כן בהדחת הכלים ששם האדם עצמו טורח ועוסק בהדחתם.

(26) ראה מה שכתבנו להלן בביה"ד (ד"ה וטוב).

(27) אך דעת המגיא עצמו [והביאו המשגיב לעיל (סי' שכא ס"ק בא)], שאסור להדיח אפילו על ידי נכרי, משום שאין בזה הפסד כל כך אם לא ידחצו כיון שיכול לאוכלו צלי [והערך השלחן (סי' שכא ס"ה) חלק על סברא זו, כיון שידע שאין אנו בקיאים בצלי אש,

מילואים

הלכות יום טוב סימן תצח

המשך מעמוד קודם

ציצית, אין שום מניעה שילבש היום את הבגד בלא הטלת הציצית, שהרי עצם הלבישה אינה אסורה, וגם אינו מבטל בלבישה זו את המצוה שהרי יוכל לקיימה למחרת, מה שאין כן בשחיטה שאם ישחט ביום טוב לא יוכל לקיים את המצוה ביום חול, ואם ימתן עד למחר יוכל לקיים את המצוה, ולכן אין להחשיבו אנוס בקיום המצוה מחמת שרצה לשחוט דוקא עכשיו, שהרי יכול להמתין למחר ולשחוט ולכסותו, וכעין זה כתב הגרש"ז אויערבך (מנחת שלמה ביצה ב, א).

והביא הגרש"ז אויערבך (שם) חילוק מסך [ציץ] שהוא דחוק מסבא, אך אולי יש להוכיח כן מסתימת הפסוקים שבציצית הקפידה התורה שישל ציצית ולא אסרה את לבישת הבגד ללא ציצית, ולכן כשהוא אנוס אין לאסור עליו את הלבישה, מה שאין כן בביטוי היום יתכן שהקפידה התורה שלא יהיה דם מנוגף, תמצא שמה שהוא שוחט באופן שלאחר מכן לא יוכל לכסות את היום הרי זה מעשה נגד רצון ה'.

מצות כיסוי הדם שצנע הכיסוי מותר אף ביום טוב, וכשיש לו עפר מוכן הוא יכול לקיים את המצוה, אם כן גם ביום טוב הוא מצוה במצוה זו, ולכן אסור לו לשחוט ולהביא את עצמו למצב שלא יוכל לקיים את המצוה, מה שאין כן ציצית שהמצוה היא לקשור את הציצית בבגד, ובשבת או ביום טוב שיש איסור לקשור את החוטים לא מוטלת עליו מצוה זו, וממילא אינו נחשב מבטל עשה בלבישתו, שהרי עכשיו אינו מצוה בכך, וסיום, שלפי זה אין להתיר ביום חול ללבש בגד די כפפות בלא ציצית למי שאין לו חוטים [ושלא כדברי המג"א המובא לעיל].

והגר"י קניבסקי (קהלות יעקב מנחות סי' כג ובי"ב סי' י) תירץ, שדוקא בציצית התירו לו מחמת שאנוס, שהרי בין אם ילבש היום את הבגד ובין אם לא ילבשו לא יקיים את המצוה, ומה שיקיים את המצוה מחר כשיטיל ציצית בבגד וילבשו אינו קשור ללבישתו היום, וכיון שלא אסרה התורה את הלבישה ללא ציצית אלא רק חיובה להטיל

הלכות יום טוב סימן תקא

המשך מעמוד קודם

שאר בהרות הבשר משום איסור בורר, כיון שאין הדם נחשב כמערבב בבשר, ככל דבר לח המונח על דבר יבש שאינם נחשבים מעורבים [ולכן מותר לנגב מאכל מהרטיבות שעליו], ועוד, שכיון שאף לאחר ההדחה נשאר דם בתוך הבשר, אם כן אינו מבורר את הבשר מכל הדם, אלא רק מהדם האסור באכילה, ויתכן שבאופן זה אין חשש בורר [וצ"ע לדעתו מה כוונת הפמ"ג במה שכתב שדותר ההדחה הוא כיון שאוכלו מיד], וראה מה שכתבנו לעיל (סי' שיח סי' י וסי' שיט סי' כט).

סימן תקא

עצים האסורים והמתירים ביום טוב

[משנ"ב סי' א]

המקצה הם⁽¹⁾, שצדק מקפיד עליהם מן המעט ששייכותן ומיוחד להם מקצה⁽²⁾, ואפילו להפחיתו מקצה סתם, כמקצה מן המעט תוס' ופ"ס מנחות.

(1) ואף שהותר לסלט מוקצה ביום טוב לצורך אוכל נפש ושמחת יום טוב [כמבואר ברמ"א לקמן (סי' תקט ט"ו)], מימי כתב המשנ"ב שם (סי' ק) לא שלא התירו לאוכל או ליחסת מהמוקצה עצמו, ולכן אסור לבקע את הקורות כדי להסיק תחת תבשיל.

(2) תנאי זה שייחוד לו מקום, מקור דברי הגמרא (שבת קכג, א) שכתבה בגדר מוקצה זה שייחוד לו מקום, ובמשנ"ב לעיל (סי' שי' סי' כו) וראה שעה"צ שם (סי' יט) הביא שלדעת הבית מאיר הוא תנאי הברירה וכלא זה אינו נחשב מוקצה מחמת חסרון כס, אכן מדברי המשנ"ב שם מבואר ששאר האחרונים חולקים בזה ולדעתם אינו תנאי הברירה, וכן דעת הגר"ז קרליץ (חוט שני שבת ח"א פמ"ב סי' א) ששיטת השר"ע והמשנ"ב היא שלא בדעת הבית מאיר, מאידך, הגרש"ז אויערבך (בהסכמתו לשמות יצחק ח"א דיני מוקצה) כתב שאין הכרח כלל שהשר"ע חולק על הבית מאיר.

ולדעת שאין צורך יחוד מקום, מה שאמר בגמרא בגדר מוקצה זה שייחוד לו מקום, מאר בשו"ת אגרות משה (אריח ח"א סי' כב אות יב) שלא אמרו כן אלא בגדר סימן שכך מראה שהוא מקפיד על

המג"א לדינא שבשר בהמה חי הוא מוקצה, מימי במקום הרחק יש לסמוך על המקלח.

ובמנינו שאין אוכלים בשר חי כלל, כתב הערוך השלחן (סניח) שבשר חי הוא מוקצה ואפילו בשר עוף, וכן כתב בשו"ת אגרות משה (אריח ח"א סי' כב אות ט) שכיון שאין דרך לבוש בשר חי הרי הוא מוקצה, וכן דעת הגרש"ז אויערבך (ששי"ב פ"א הע"ב) שצ"ע איך אפשר להקל ולטלטל ביום בשר חי, כיון שדעת שבוממ"ז אין מי שאוכל בשר באומצא, ובמקום אחר (מאור השבת ח"ב מכתב כה אות ב) הביע דעתו שגמרא שכיום גם בשר עוף הוא מוקצה, אך הואיל ואמר בגמ' שראוי הוא לאומצא, יש להקל במקום הצורך, ובשו"ת שבט הלוי (ח"ג סי' כט אות ג) הסתפק בדבר זה, וכתב שיש להחמיר לכתחילה, [והוסיף שאם הבשר הודי קפוא, וראי שאינו ראו לאכילה אפילו באומצא, וגם אם יפטר הריחו כגולח].

מאידך, דעת הגר"י אלשיך (שלמי הדרה פ"ח סי' ב) שאם קיימת אפשרות להפחית את הבשר בשבת, כגון על ידי הנחתו על גבי קדרה או על ידי שריתו בפחית, אין הבשר מוקצה, ודעת הגר"ז קרליץ (חוט שני שבת ח"א פמ"ב סי' א) שכיון שמבואר בט"ז (סי' ב) שאף על פי שאין דרך לאכול בשר חי מימי אינו נחשב מוקצה כיון שסוף סוף ראויו הוא למאכל, ומאחר שבגמ' מובא שבשר חי ראוי למאכל, אם כן גם בוממ"ז [למרות שהאנשים ירחיק מפונקים] לא נשתנה דבר זה, תם כיום כשיש צורך מיוחד אדם אוכל בשר חי, ולכן גם עכשיו אינו מוקצה.

(31) מבואר מדבריו שמוותר להדיח בשבת בשר מן הדם שעליו כדי לאוכלו חי, וכן כתב במשנ"ב לעיל (סי' שיח סי' י) בשם המג"א, והוסיף הפמ"ג (שם סי' ה), שההיתר להדיח בשבת הוא כיון שרצה לאכול עתה מיד.

ולענין מנוח השלם לרחוץ פירות קודם אכילתם, אף שאיסור ברירה פסולת מותר אוכל הוא אף כשבורר על מנת לאכול לאלתר, כתב בשו"ת אגרות משה (אריח ח"א סי' קכה) ליתב את מנהג העולם, שכיון שאי אפשר לקחת את האוכל מתוך הפסולת ודרך אכילה היא לרחוץ את הפסולת, מותר לעשות כן כדי לאכול לאלתר, ודעת הגר"ז קרליץ [ראה מה שהבאנו בדעתו לעיל (סי' שיט סי' כט)] שאסור לשטוף פירות במים גם כשהוא כדי לאוכלם לאלתר, ובטעם הדבר שמוותר להדיח את הבשר מן הדם שעליו, כתב (חוט שני שבת ח"ב פמ"ב סי' ו)

(כו) אפלו נשחט מערב-יום-טוב. (כח) * (וטוב י) [ן] לשמות קצת (כט) אם יוכל לשנות באיזה דבר) (מהר"ל ותייה סימן סד):

א * אין מִבְּקֵעֵינִי יָצִים מִן הַקְּדוֹרוֹת (א) שְׁעִמְדוֹת לִבְנֵי וְלֹא מִקְדָּשָׁה שְׁנִשְׁכָּרָה בְּיוֹם-טוֹב, (ב) * אֲפֹלוּ אִם

פאר הייט

(י) לשנות. וכתב עוד מהר"ל: וחלק אחרים שצריך נקוד גדול אין נראה

מִשְׁנֵה בְּרִיָּה

שְׁהִיָּה וכו'. ומכל מקום דגים, (וגו) שהם משפחין כשמשפחין במלח, אסור למלחן ביום טוב (מוג) בשהיה יכול למלחן מערב יום טוב (ראין בכלל זה (מד) מה שנותנין מלח לחוף המבצח שמבשלן איתן בה, ראין אסור במליחה אלא משום גזרת עבוד או משום דטורח שלא לצורך יום טוב, מה שאין בן בזה שניתן לחוף המבשלן). ומיני דגים הרבים המהלקלים פשיטתו זמן רב במלח, מתיר למלחן ביום טוב אפילו אם קרען בערב יום טוב, ודינו במליחת בשר לכל דבר: **ו' (כו) אפלו נשחט בערב יום טוב.** וכפיל לענין מליחה, וכל זה כשנמנה הבשר שדעו לאכלה ביום טוב, אבל שאר בשר אסור לנקר ואפלו נשחט ביום טוב, שהרי טרם הוא לצורך חל; (מס) אלא אם כן רוצה למלחו מפני שחישט שמא יסריס הבשר, וילמלחו אסור קדם נקור, כמו שכתוב בירצה נדעה סימן סה, (מי) בזה מתיר לו לנקר גם שאר בשר על ידי הנדמה, והנה לאחר שנקר חתיכה אחת לצורך היום, אינו חתיכה זו אינה טובה בעיני כלבד רק חתיכה אחרת, ומקורה, וכן פלס, ונראה כשנשחט ביום טוב, (מי) אבל אם נשחט בערב יום טוב ונתנה לו פגמי מקורה מבעוד יום, אסור לו לנקר ביום טוב רק הבשר שצריך לו לאכלה ביום טוב, שהרי הנקור אינו מפני טעם הבשר כלל וזהו לו לנקר קדם יום טוב: **(כח) וטוב לשנות קצת.** ודינו שצמקנו בקופצין או בקדרים, ואף על גב דלעיל גבי מליחה אף שהיה יכול למלחו מערב יום טוב אין צריך שנוי, (מס) והם משיים דבשר ששהיה הרבה במליחה מפני טעם, מה שאין כן הקא על ידי הנקור אינו מפני טעם כלל וזהו לו לנקור מערב יום טוב: (ע)

(כט) אם יוכל לשנות. ואם אי אפשר לו לשנות ממר אפלו פלי שפ

(טט) אם יוכל לשנות. ואם אי אפשר לו לשנות מבר אפלו בלי שווי, ואף-על-כך דהיה יכול לעשות מעד-ימים טוב, (מע) משום דבנקר, לליקא שום לתא דמלאכה²² אלא משום טרחא בעלמא. (ז) וחלף אחרינן דאי אפשר לנקר היטב על-ידי שווי, יש להחמיר שלא לנקר אם נשחט מעד-ימים טוב²³ והנה שהיה לנקר מעד-ימים טוב, ובמקום דחק יש להקל לצרף יום טוב. בשר מנקר שהוא ביום שלישי לשיטתו, ואם ישקה אחר יום טוב דהא אסור לאכלו פי אם עלי, כמבאר בירידה דעה סימן סט סעיף יבי²⁴, מפר להדיחו ביום טוב הואיל וראוי לאכילה; ואף דטרחא זו לצרף חל הוא, אינו עושה מעשה רק ששופך עליו מים²⁵ [ומכל מקום ראוי (ג) לכתחלה שיאכלו העצבים חתיכה מטה, ואם אפשר להביא התורה עד יום טוב שני לא ירחיקו ביום טוב ראשון], אבל בשבת דאי אפשר לבשל ולאכל, אסור²⁶ [מ"א]. וצין לעיל בסימן שטא במשנה ברורה סעיף קטן כא מה שכתבנו בשם האחרונים, דעל-ידי עבדים בנדרים יש להקל להיתיר²⁷, ואם אי אפשר על-ידי עבדים מחר גם על-ידי ישראל²⁸. עוד כתב הפנ"א אר"ה, דאם ארע זה בכשר שאינו מנקר, גם ביום טוב אסור להרחיקו, משום דכיון דאסור לנקר מה שאינו לצרף יום טוב על-ידי העצמה שיאמר 'אכל מקמי פרה', כיון דהיה יכול לנקרה מבעוד יום וכו', למילא לא חיי לאכילה, ועל-כן דינו כמו בשבת דאסור להרחיקו. והנה לפי מה שהקלו האחרונים גם בשבת במקום דחק מטעם דכיון דחיי לטלטל ממילא מפר להרחיקו גם-כן, גם בכשר שאינו מנקר אין להחמיר משום זה, כמו שבארתי בבאר הלכה. ומכל מקום אם אפשר על-ידי עבדים (יג) טוב יותר על-ידי עבדים, או כשפנה הבשר בכלי, טוב שירחיק דיו עליו עד שיהיה הבשר שרוי במים:

א (א) שְׁעוֹמְרוֹת לִבְנֵי וּמִקְצֵה הַכֹּהֵן שֶׁאֵין מִקְדָּשׁ עֲלֵיהֶם מִחַטָּת חֲשִׁיבוֹנָן (ב) וּמִיָּחֹד לָהֶם מִקְדָּשׁ, וְאֵלּוּ הַלְהַתִּירָן מִקְצֵה סֶתֶם, בְּמִקְצֵה מִחַטָּת הַסֶּדֶר־זִכָּיִים מִדָּוִד: (ג) אִפְלוּ אִם הִיְתָה רְעוּזָה וְכוּ', יִכּוֹל לִהְיוֹת (ד) דְּמַצֵּה מִקְדָּשׁ יוֹסֵף טוֹב שֶׁחֲשָׁבָר וְלֹא אֲחָזָה, מִכָּל מִקְדָּשׁ אֲשֶׁר.

שער הציון

(מג) פוקקים: (מג) אבל אם לא היה יכול למלחן מערכיים טוב, כגון שלא היה לו פנאי ונחמיה, מחר. ונזקק אם דעתו לאכל טעם מורכבים, אבל שלא לצורך היום אסור לקרוען פשיטא למלחן; ובמקום הפסד גדול יש להחזיר קצתו במספיקה כדין תצח סעף ו' [ח'א]: (מז) ט"ו: (מח) מגן אברהם ושי"א: (מט) ונזקק קרם אכילה, ובג"ל לענין מליצה [הגר"ם]: (מו) אחרונים. ואף על גב דגבי מליצה יש שמחזירין בזה ובג"ל במלשנה ביונה סעף קטן כט, שאני הכא דחזיקה שצריך לאכל אינא הפגת טעם אם ימלחנו מבעוד יום, ואנפיה טמא למלח כל הבשר המצוקה, כן פתח הפיר תרש שם: (מח) אחרונים: (מט) פיר קדש: (נ) אחרונים: (נא) פיר קדש, וענין שם שצבא במצוקה שלו אשרע שלשה ימים בבשר וקטן שחל שבת אחר יום טוב, קטלוי הפסח וקדש קדש יום טוב גסרן: (נב) פריימגרים, צין שם שפתח בן גס לענין בשר מנקר, וכלי שכן בזה: (נא) ואסור לשלשון אפילו לענין גיפן וקוקמן [פמ"ג]: (נב) סיני לזכות כפי לענין דבר לא צדור, ה אבל בקורה דיראה ששקצה ביום טוב, אף במקדש יום אף שנתה רצוצה, חלא אפי' אם מותרין גולד ביום טוב, וכן קורה, אבל לענין כלי ששצבר ביום טוב הפסד אברתם שפין היתה שלמה מבעוד יום או שנתה רצוצה, חלא אפי' אם מותרין גולד ביום טוב, וכן מוכח במאורי, וכי מוכח מהחומר שפתח למצו מסייעו, והרמ"א שם לא הוציא עליו משום דאדיל לעולם בסימן תתק, וכמו שכתבנו במשנה בדרה: מוכח במאורי.